

◆ VIKERKAAR ◆

Edelfeld. „Laevamees“.

Nr. 5

R.

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS.

E.

Noorsoo-kirjandus.

T. Kuusik, Laste tembud	20 mk.
Vilhelm Buschi joonistused T. Kuusiku eestikeelse tekstiga. — Maksi ja Lullu juhtumine mesilastega, kuidas neid nõelati ja kuidas nad jälle terveks said.	
T. Kuusik, Isand Kukerpall	40 mk.
I. Swifti „Gulliveri reisilugude“ ümberjutustus hulga piltidega. Sisaldab kaks päätükki: 1) isand K. tiplaste talus ja 2) mürakate maal.	
T. Kuusik, Äsopi valmid	50 mk.
Sisaldab antiik-aja valmimiseistri teosed luulekujul.	
T. Kuusik, Lumivalge luigeke	35 mk.
T. Kuusik, Nupukad haned	20 „
W. Busch, Maks ja Moorits	60 „
Lõbus jant kahest poisist ja nende koerustükkidest.	
A. Kann, Asgard, skandinaavlaste muinaslugu	50 „
Hörstel, Lõunapäikese maalt. Itaalia muinasjutud	50 „
K. Pinkovski, Korea muinasjutud	75 „
„ Millest tekkis tüli	115 „
„ Liisikese äpardus	15 „
H. Saar, Käbid torbiku sees	10 „
G. Vilberg, Kodumaa rändlinnud	50 „
P. Koit, Sulane-kuningas	15 „
Välke Roosike ja kuri võorasõde	30 „
Anderseni muinasjutud	60 „
Tuhat üks õõ, Hommikumaa muinasjutud	175 „
Tscharskaja, Vürstitar Dschavaha õhtud	100 „

Eesti klassikakirjandusest:

Dr. Fählmanni kirjad	50 mk.
E. Bornhöhe, Tasuja	100 „
„ Viljandi mäss	85 „
Jakob Liiv, Kirjatööde täielik kogu II köide	125 „
„ Kõrbe lõvi	50 „
„ Pühakuju	25 „
„ Põgeneja	30 „
J. Mändmets, Isa talus	125 „
E. Peterson, Ühe härja elulugu	20 „
„ Marjad silmas	30 „

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

№ 5.

Vastutav toimetaja M. Nurmik.
Tegev toimetaja A. Oengo-Johanson.

1923.

II. AASTAKÄIK.

LUIGED.

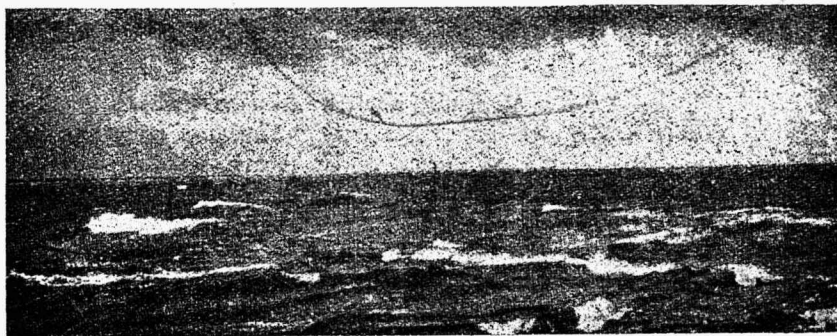
V. Ridala.

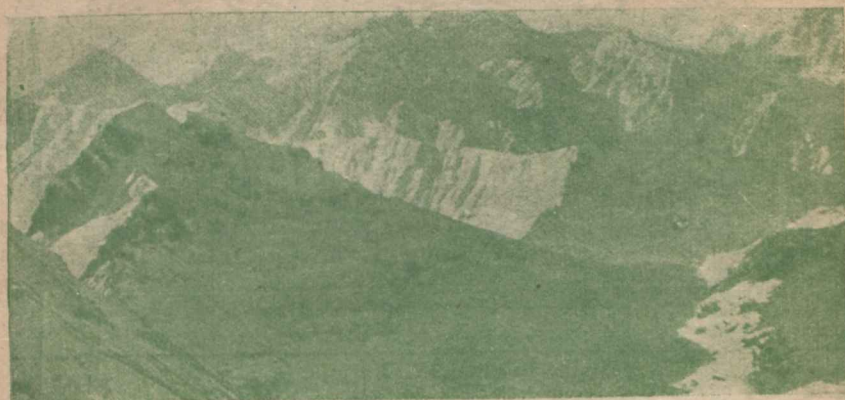
Päev raueb külmalt kevad-halli uttu,
mis mähib taevaid, kaugeid vesi, maid;
veel haimab mõni mets ja kivisaid
ja õine kahu, pime jõuab ruttu.

Siis kuuled äkki nagu lapse nuttu,
see kostab pilvilt, mere seljalt vaid,
kus mustab sinav vesi, jääne laid.
Jääd kuulatama öösist halajuttu.

Need — luiged kaugel väina ajujää!,
kes härkisid kesk külma vaikust, und
need nende kaeblikkurvad hüüud sää!.
Ja meele valdab juba kahju tund;

on nagu halaks inimelik hää!
kesk ööde öudu, vastu võigast lund.

VEEPIISK.

A. Serafimovitsh.

I.

eisis määratu suur mägi.

Kõrgel tippudel lamas igavene lumi.

Ja nii lamas ta aastasajad. Kuid igakord, kui päike tõusis ja mäelatva soojendas, sulasid lumekübemed, ja läbipaistvad veepiisad jooksid mäeservale. Nad nägid ennenägemata ilusat maailma: Sinine taevas, kuristikud, metsad ja orud mähitud violett udusse. Ja udust paistsid luhad, karjamaad, karjad ja kauguses vaevalt nähtavad inimeste eluasemed.

Ja veepiisk, rõõmus ja erk, täis ootust, et saaks suuremaks ja raskemaks, libises ja lendas alla, kõigis vikerkaari värves läigeldes. Ta oli noor ja himutses õnne, ta tahtis viia teda teistele, ja ilm paistis talle ilusana.

All, kuhu ta lendas, laiutus udu, ja kuristikkest auras külm niiskus. Kuid talle paistis, et ta igavesti lendab mööda äkilisi kaljusid, mustavaid kuristikke, kellest nagu ussid ripusid juured.

Kõrgustik jäi taha, aga kõik mis all oli, paistis selgemalt. Juba võis näha üksikuid puid metsas, mis katsid mäejalga, aga orus paistsid valged majakesed, põllud kollaste nelinurkadena, karjad karjaste ülevaatuse all.

Kuid see oli kurb pilt. Rukkipääd seisid tühjalt, oli ainult paljas kuiv õlg, kari käis, pead norus, kõrbenud heina mööda, inimesed olid hajameelsed ja vastutulematud; all ei olnud vett! Kunagi oli mäelt alla voolanud oja, jootes tervet orgu, kuid hulk aastaid tagasi pani suur kaljumürakas tal tee kinni, ja vesi voolas osalt lõhedesse, osalt aga mäe teist külge mööda alla. Orus aga valitses kuivus ja janu.

„Ma lendan —“ üles veepiisk endamisi. „Ma lendan ja langen kastena lillekarikasse ehk joodan nisupääd, see värskeneb ja inimesed tänavad mind; neile viin ma õnne, ja mind ootab siis rõõm ja õnn.

Ainult nii mõtles veepiisk, lendas rõõmsalt, kiiremini, — ja kukkus lameda kivi peale, laiali minnes nagu langev pisar.

See oli nii ootamata, et kõik segunes ja kadus.

A! ... mis see on? — ütles ta, kui möödus mõni sekund. „Mis siis juhtus?“

Hallid graniidi kaljud lamasid ümberringi. Kõik oli tühi ja metsik. Metsa, orgu, inimeste eluasemeid polnud näha. Isegi lõhed olid kaugel all. Ainult külmal kivil oli rõõmsalt mängleva veepiisa asemel niiske täpp. „Mis see on! Kuhu jäi jõud ja õnn? Mispärast paistis päike, miks sündisin ma? Tahaksin elada, rõõmus olla endiselt. Nüüd on aga kõigel lõpp!“

Ja ta elas, igatses kuivades.

Liikumatalt seisid kaljud.

— Meie lamame siin aastasad, rõhudes mäe külgi, ja ei ole ühtegi jõudu, mis meid siit liigutaks, ja meie saame siin lamama senni, kui seisab maailm. Kuhu sa lollike lendasid, ja miks sa siia kukkusid“.

„Mu jumal, sureks ma ainult!“

Tõusis päike, varjud liikusid teise külge. Põletavad kiired puutusid metsikut kivi ja... veepiisk kuivas ära.

Aga päike tõusis ikka kõrgemale ja ikka rohkem paistis mäelatva. Lumi sulas, veepiisad kukkusid alla. Iga piisk mõtles lennata tolle oruni, mis all paistis, ja kukkus metsikule kaljule, mis talle tee kinni pani, — ja suri.

II.

Tuli sügis.

Mets heitis lehed. Hommikul kattusid lombikesed jääga. Õhk oli läbipaistev ja kauged mäed erinesid teravalt ümbrusest.

Päike paistis külmemalt ja lumi lakkas sulamast. Kuid tollal kohal, kuhu ikka langesid veepiisad, tekkis peenike, silmale nägemata lõhe.

„Olgu peale“, — mõtles kivi — ja lamas liikumatalt edasi.

Tuli külm ja külmetas kergelt vee. Teisel päeval oli külm kangem ja jää kalju sees laienes: vaatamata vastupaneku peale, lõhenes liikumatu graniidi mass ja lõhe jooksis läbi terve kalju, ülevalt kunni alla. Raske löök kuuldus mäe peal ja raputas teda ülevalt kunni alla, ja läks kõiki kaljusid mööda:

„Kuulete! — kuulete! — kuulete! —“

„Jah, jah, jah —“ hüüdis vastu igalt poolt.

Ja kaua ei saanud nad rahu, orus kestis vastukaja.

Inimesed tõstsid pääd ja ütlesid:

„Üleval sünnib midagi“.

— Aga üleval lõhkes kalju kaheks, ja mõlemaid pooli mööda jooksid peened praod.

„Ei, nii ei või“ — mõtles määratu kalju. — „Häda peab parandama“.

Ta täitis lõhe liiva, kivide ja lubjaga.

„Kui ta vajub, siis on see kõik vanamoodi“, mõtles ta, ja jäi edasi hajameelseks ja liikumatuks, ootes talve.

Ja talv tuli, ühes temaga tuisud.

Ööd ja päevad sadas lund, täites praod, lõhed ja kuristikud, ja ainult tuule käes olevad kaljud paistsid kesk lumevälju.

Surnud ja tühi oli ümbrus ja keegi ei mõtelnud enam tuleviku pääle, õnne pääle — ei mäletanud minevikku.

Isegi linnud ja loomad läksid mändade, kuuskede ja puhmaste piirkonda. Aga kõrgel üleval, kus igavene külm, ujusid niisama tundmuseta sulgised pilved, mis koos seisid peenikestest jääkristallidest.

Kord laskusid sulgised pilved alla poole ja muutusid sinikaks. Maa soenes. Temast tõusis udu ja aur. Puhus lõuna-

tuul ja tõi sooja. Lumi hakkas sulama. Ült allatulev vesi tegi käikusid ja hakkas läbi tungima kaljupragudest, ja igale poole voolasid nägemata ojakesed.

III.

Surnud lumi ja tummad liikumatad kaljud vaatasid uskumatalt ja vaenuliselt sündiva elu pääle. Ja kui õhus tundus kevadelõhnu, vihastasid nad.

Lumi kuhjus mütsina kallakule. Ja kui keegi oleks siia vaatanud, siis oleks ta näinud, et siin midagi ähvardavat sünnib. Kuid siia ei vaatanud keegi.

Nüüd tõusis päike seniidini, ja paistis soojalt maa pääle. Lumi sulas kalju kallakul, soojenes, ei kannatanud enam välja ja langes, kaasa kiskudes kaljutükke, graniidi lahmakaid ja kiva.

Kolossaalselt langes laviin, pööreldes ja enese järele laia teed jättes, raputava mürinaga orgu, terved lumepilved tõusid üles. Männad värisesid, okstelt varises vanu nõelu. Raskelt tõusid eemal kõrgustikul kotkad õhku.

Rõõmsa ojana voolas vesi mäeveerult alla, ära viies suland lumevett, mis niisutas orgu ja jootis kuivanud maad. Kõik kattus rohelisega. Igalpool ärkas elu. Kuid piisakesed, need veepiisad, mis esimestena kukkusid metsikule kivile, ei kuulnud ega näinud seda ärkavat elu, ja nende nimed kadusid teadmatusse.

Tõlk. K. E.

„Kevad“. R. Vinkler.

Alla maanteele.

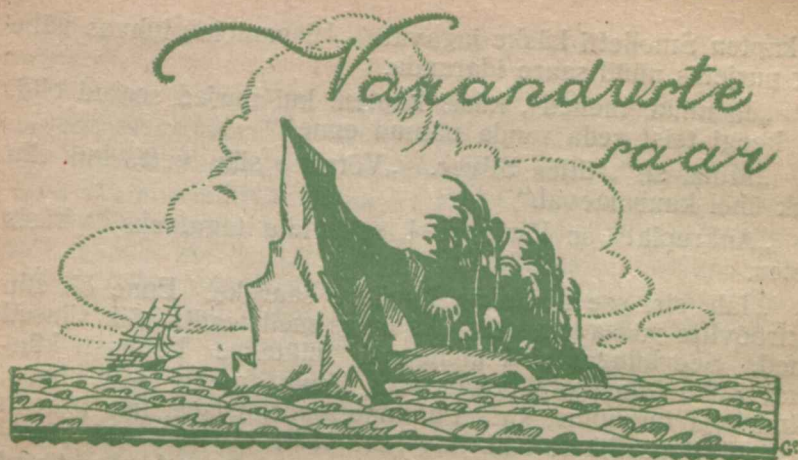
E. Radik.

Pajupill, pasun ja päikese mäng, —
 ma lähen alla maanteele;
 tee pikk ja valge, tee tolmune säng
 õlgena käib mulle eele.

Kodu on kaugel kesk öitsevaid puid
 kodu hall, õlgne — ent armas;
 ma lähen tabama kevadet, suid,
 julge ja üksik ja varmas.

Pajupill, pasun ja põldude tuul,
 tuul keset kevade lilli,
 mul aina hūuab ja heliseb huul
 Sõrmillist puhudes pilli.

Robert Louis Stevensoni romaan.

Dick lahkus väheks ning sel ajal sosistas Israel kokale midagi kõrva. Kuulsin ainult mõned sõnad, kuid nende seas ka väga tähtsa uudise, sest pääle üksikute sõnade nende ettevõtte kohta; kuuldus terve lause: „Keegi ei hakka enam õnge.“ Tähendab, oli veel ustavaid mehi laevas.

Dicki tagasi tulles jõid kõik kolm kordamööda — üks „terviseks!“, teine „vana Flinti terviseks!“ ja Silver lõpuks „palju õnne, palju saaki ja kulda!“

Sel momendil langes tunni valgus, kuu oli tõusnud; ja ülal valendas puri. Korraga kõlas vahi hüüe: „Maa!“

12. p ä ä t ü k k.

Sõjanõukogu.

Tekil kostis jalgade müdin. Kuulsin kui inimesed ruttasid kajutist ning meeskonna ruumist, libisesin välja tünnist ning pugesein purje tagant läbi, tehes ringi, et pääseda pärra, ja jõudsin parajasti tekile, et ühes Hunteri ning dr. Liveseyga ninasse rutata.

Sääl olid koos juba kõik mehed. Udu oli kadunud kuu ilmumisel. Meist edela pool nägin madalat küngast paari miili kaugusel, ning tagapool neist kolmandat, kõrgemat, mille tipp oli kaetud veel uduga. Kõik kolm näisid teravad, kuhikutaolised.

Nägin seda nagu unes, sest ma ei olnud toibunud veel minuti paari eest läbielatud koledast hirmust. Ning siis kuul-

sin kapten Smolletti käske jagavat. „Hispaniola“ luhvas vähe ning purjetas nüüd saare idaranda.

„Ja nüüd, mehed“, küsis kapten, kui purjed seatud olid, „on keegi teist seda randa näinud enne?“

„Mina, sir“, ütles Silver. „Võtsime siin vett, kui olin kokk ühel kaubalaeval.“

„Ankruplats on lõuna pool, selle laiuga taga, eks?“ küsis kapten.

„Jah, sir, see hüütakse Luukere saareks. Enne oli siin meriröövlaste pääsadam ning üks mees meil teadis kõik siinsed nimed. See kungas säääl põhjapool hüütakse Esimasti künkaks; kolm kungast lähevad reas lõuna poole — esimene, päämine ja tagumine, sir. Päämine, suurim, see, mis praegu udus, hüüti harilikult Kiikriks, sest sääält oli kõik näha, sel ajal, kui laevu ankruplatsil puhastati; sest siin puhastasid nad omi laevu, sir, vabandage.“

„Mul on kaart“, ütles kapten Smollett. „Vaadake, on see seesama koht.“

Pölesid pääs Pika Johni silmad kui ta kaardi võttis; kuid uus paber pidi talle pettumuse valmistama, sest see ei olnud kaart, mille leidsin Billy Bonesi kastis, vaid täpne ära-kiri sellest, täiesti sarnane — kõik nimed, kõrgused ja mere-sügavused — välja arvatud punased ristid ning märkused. Ehk küll tusk suur, suutis Silver seda varjata.“

„Jah, sir“, ütles ta, „see on just seesama koht, ning joonistatud väga hästi. Imelik küll, kes võis joonistada ta? Meriröövlid, ma arvan, olid selleks liiga harimatad. A—a, siin on: „Kapten Kiddi ankruplats“ — nii nimetas seda mu kaasteenija. Säääl on tugev vool piki lõunakallast, ning siis jälle tagasi põhjapoole ümber läänekalda. Tegite õieti, sir“, lisas ta juure, „kui pöörsite. Kui te mõtlesite ankruda, siis ei leidu paremat kohta siin rannas.“

„Suur tänu, seltsimees“, ütles kapten Smollett. „Ma kutsun teid pärast veel appi, kui vaja. Võite minna.“

Mind üllatas külm veri, millega Pikk John tunnustas omi teadmisi saarest, ning ehmatasin, nähes teda minu poole pöörduma. Ta kindlasti ei teadnud, et kuulasin päält nõupidamist, kuid siiski tundsin sarnast hirmu ta julmuse, kahekeelsuse ning jõu ees, et suutsin vaevalt varjata võpatust, kui ta puudutas mu õla.

„Vaata“, ütles ta, „see on mõnus koht, mõnus koht maandumiseks sarnasele poisile kui sina. Võid supelda, puie otsa ronida, kitsi küttida, kõike võid. See teeb isegi minu nooreks. Unustasin peaaegu oma vigase jala. Tore on olla noor ning omada kümme varvast, võid kindel olla. Kui tahad

hulkuma minna, küsi vana Johnilt, ta paneb sulle võileiva valmis.“

Ning, patsutades mind kõige sõbralikumalt õlale, komberdas ta ettepoole ja kadus alla.

Kapten Smollett, skvair ning dr. Livesey ajasid juttu tekil ning kui kannatamatult ma ka ei tahtnud jutustada oma lugu, ei tohtinud ma neid avalikult segada. Otsisin parajat ettekäändet selleks, kui dr. Livesey mind enda juure kutsus. Ta oli jätnud piibu alla ning olles kirgline suitsetaja, palus mind ära tuua selle; kuid niipea, kui olin lähedal küll, et teised mu sõnu ei kuuleks, paiskasin: „Doktor, laske mind rääkida. Viige kapten ning skvair alla ning kutsuge mind millegi pärast. Mul on hirmsaid uudiseid.“

Doktori nägu muutus, kuid järgmisel momendil valitses ta end täiesti.

„Aitäh, Jim,“ ütles ta valjusti, „see on kõik, mis ma tahtsin teada,“ nagu oleks ta midagi küsinud.

Ta pööris jälle teiste kahe poole. Nad kõnelesid vähe aega ning ehk küll kellegi hääl ei muutund, oli näha, et dr. Livesey mu palvest teatas; järgnes kapteni käsk Job Andersonile ning kõik mehed vilistati tekile.

„Poisid,“ ütles kapten Smollett, „mul on midagi öelda teile. Rand, mida näete, on koht, kuhu me purjetame. Mr. Trelawney, nagu me kõik teame, on väga helde, ta küsis minult praegu ühte ja teist, ning et ma võisin kinnitada, et iga mees oma kohut täinud on, nagu iialgi soovida võib, läheme meie tema ning doktoriga alla kajutisse ja joome teie terviseks, teile tuuakse groggi, et juua meie terviseks. Ma arvan, see on tore. Ning kui teie sedasama arvate, siis — üks merimehe hurraa! skvairi auks!“

Muidugi järgnes hurraa, kuid ta kõlas nii rõõmsalt ning südamest, et suutsin vaevalt uskuda, et needsamad mehed pidasid tapanõu meie vastu.

Veel kord hurraa kapten Smolletti auks,“ hüüdis Pikk John, kui esimene vaikis.

Ning see hurraa kõlas nagu esimenegi.

Päale selle laskusid härrad kolmekesi alla ning vähe hiljem saadeti käsk ette, lim Hawkins tulgu ka üti.

Leidsin nad laua ääres istumas, pudel Hispaania veini ning rosinad ees; doktor suitsetas jälle, parukas süles, mis nagu teadsin, ärrituse tunnuseks oli. Päraaken oli avatud, sest oli soe öö ning kuu paistis otse tagant.

„Noh, Hawkins,“ ütles skvair, „sul oli midagi öelda. Lase kuulda.“

Tegin, mis kästi, ning jutustasin Silveri kõneluse kõigi peensustega. Keegi ei katkestanud mu juttu, keegi neist kolmest ei liigahtand, kuid kõigi silmad olid minu poole pöördud.

„Jim,“ ütles siis dr. Livesey, „istu.“

Nad panid mu endi keskele istuma, valasid klaasi veini, andsid rosinaid, ning jõid üksteise järele, kummardusega, minu terviseks, mu õnne ning julguse eest.

„Kapten,“ ütles skvair, „teil oli õigus, ma eksisin. Ma nimetan enese eesliks, ning ootan teie käske.“

„Mitte rohkem eesel, kui mina, sir,“ vastas kapten. „Ma ei ole kuulnud meeskonnast, kes mõtleks mässama hakata ning ei osutaks tunnuseid, millede järele mees, kellel silmad pääs, ei taipaks seda, et vastavaid samme astuda. Kuid need,“ lisas ta juure, „vedasid mind ninapidi.“

„Kapten,“ arvas doktor, „see on kõik Silver. Tähelepanuväärt inimene.“

„Ta näiks palju tähelepanuväärilisem raal rippudes, sir,“ vastas kapten. „Kuid see on ainult jutt ning ei aita kedagi. Kolm, neli asjaolu on selged, ning mr. Trelawney lubaga loetlen nad.“

„Teie olete kapten, sir. Teil on õigus rääkida,“ sõnas mr. Trelawney majesteetlikult.

„Esiteks,“ algas mr. Smollett, „peame edasi minema, sest tagasi pöörduda ei tohi. Kui ma käsin tagasi minna, hakkavad nad kohe vastu. Teiseks: meil on aega, — vähemalt niikaua kunni leiame varanduse. Kolmandaks: on veel ustavaid mehi. Varem või hiljem tuleb ikkagi lööming; ning sellepärast panen ette ühel ilusal päeval kallale tungida, kui nad seda kõige vähem ootavad. Teie teenrid võib ometi usaldada, mr. Trelawney?“

„Nagu mind ennast,“ teatas skvair.

„Meie kolm,“ arvas kapten, „juure arvatud, on kokku seitse, Hawkins kaasa arvatud. Noh, aga ausad inimesed meeskonnast?“

„Kõige päält Trelawney palgatud mehed,“ ütles doktor. „need, kelle ta palkas, enne kui kokku juhtus Silveriga.“

„Ei,“ säilis skvair, „Hands oli ju ka üks neist.“

„Ma mõtlesin ka, et võib uskuda Handsi,“ lisas kapten juure.

„Ning mõtelda, et nad kõik on inglased!“ pahvatas skvair. „Sir, ma laseks õhku selle laeva.“

„Hüva, mu härrad,“ ütles kapten, „siin pole palju rääkida. Peame ootama ning hästi silmad lahti hoidma. Tean, see pole kerge. Oleks kergem kohe pääle tungida. Kuid enne, kui me

mehi ei tea, pole midagi teha. Hääd juhust oodata, see on minu nõu.“

„Jim,“ ütles doktor, „võib meid siin enam aidata kui keegi teine. Mehed ei pelga teda ning ta on terane poiss.“

„Hawkins, mul on määratu usk sinusse,“ lisas juure skvair.

Hakkasin meelt heitma, sest tundsin oma abitust; kuid siiski juhtus kummaliste asjaolude tõttu, et minu läbi juhtusime pääsema. Kuid olnud mis tahes, oli ainult seitse meest kahekümne kuuest, keda võis usaldada; ning üks neist oli veel poiss, nii et oli kuus täismeest üheksateistkümne vastu.

KOLMAS OSA.

MINU SEIKLUSED MAAL.

13. p ä ä t ü k k.

Kuidas algasid mu seiklused maal.

Järgmisel hommikul minu tekile tulles, näis saar hoopis teistsugune. Ehk praegu küll ei olnud sugugi tuult, olime öö kestel kaunis palju edasi jõudnud ning asusime poole miili kaugusel kagu pool madalast idarannast. Hall mets kattis suure osa maast. Seda ühetoonilist värvi katkestasid vahetevahel kollased liivajooned madalamates kohtades ning mõned kõrged puud, männi sugukonnast, mis küünisid üle teiste — üksikud ehk terved tukad; kuid üldine värving oli üksluine ning masendav. Künkad tõusid ülespoole taimedest lageldate paljaste kaljudena. Kõik omas kummalise kuju, ning kummalisem selles suhtes oli Kiiker, kõrgeim saarel: ta tõusis päris järsult igast küljest ning tipp oli maha lõigatud nagu aluseks mõnele kuule.

„Hispaniola“ kiikus ookeani laintel. Poomid rebisid blokke, tüür peksis küljelt küljele ning terve laev krigises, hoigas ning müdises kui masin. Pidin kõvasti pardast kinni hoidma, maailm tantsis kergemeelselt silmade ees; ehk ma küll seks ajaks merega harjunud olin, sarnast paigalseismist ja rullimist ei kannatanud ma iialgi südame läikimata, iseäranis hommikuti ning tühja kõhuga.

Võib olla see, võib olla ka saare vaade, halli, kurvatoonilise metsaga ning metsikute teravate kaljudega, ning murdlainetega, millede vahutavat ning mulisevat peksmist vastu järsku kallast võis näha ja kuulda — oli põhjuseks, et mul süda langes, nii öelda, saapasääre, ehk küll päike paistis palavalt ning rannalinnud karjades kalu püüdsid meie ümber ning teie

arvate, et mõni teine ehk oleks olnud rõõmus pääsedes jälle kaldale päale kauast meresõitu; ning ma vihkasin esimesest pilgust südamest Varanduste saart.

Tüütu töö seisis sel hommikul ees: ei olnud tuule haisugi, ning oli vaja lasta alla paadid ja sõudes vedada laev kolm, neli miili ümber saare nurga ning läbi kitsa väina sadamasse, Luukere saare taha. Laskusin vabatahtlikult ühte paati, ehk seda küll vaja ei olnud. Palavus oli väljakannatamatu ning mehed nurisesid avalikult oma töö üle. Anderson istus minu paadi tüüri juures, kuid selle asemel, et mehi vaigistada, kirus ta ise kaasa.

„Hüva,“ ütles ta vandudes, „see ei jää igavesti nii.“

Pidasin seda väga halvaks tunnuseks; sest senni töötasid mehed alati hoogsalt ning meeled; kuid saarele saabumine lõhkus distsipliini.

Pikk John seisis kõige tee roolimehe juures ning juhtis. Ta tundis väina kui oma taskut; ning ehk küll lood rohkem vett näitas, kui kaardile märgitud, ei segand see Johni sugugi.

„Mõõn puhastab tugevasti,“ tõendas ta, „ning selle väina on ta kaevand siia nagu labidaga.“

Peatusime kohal, mis oli kaardil tähistud ankruga, kolmandik miili kummagist kaldast, päämine saar ühel, Luukere saar teisel pool. Ankrulangemine ehmatas terved parved kisavaid linde metsa kohta, kuid minuti pärast laskusid nad jälle alla ning kõik oli jälle vaikne.

Koht oli piiratud metsaga kaetud maaga, puud kasvasid kunni kõrgevee piirini; kaldad lamedad, ainult vähe eemal seisisid künkad ringis ümber, üks siin, teine sääl. Kaks väikest jõge, õigemini sood, suubusid sisse tiiki, nagu seda võis nimetada; ning taimestik kaldal näis omama mürgise heleda värvi. Laevalt ei olnud näha maja ega aeda, sest olime täiesti ümbritsetud puist; ning kui meil ei oleks olnud kaarti, oleksime võinud olla esimesed, kes iialgi ankrund sest ajast kui saar tõusis merepõhjast.

Õhk oli täiesti liikumatu, ainus heli oli murdlainete mühin poole miili kaugusel vastu kaljust kallast. Õhk ankruplatsioon oli kummaliselt sumbund — mädanend lehtede ja puude lõhn. Nägin, doktor nuusutas ja nuusutas, nagu mõni inimene mädamuna.

„Varandustest ei tea ma midagi,“ ütles ta, „kuid et siin palavikku on, selle päale võin oma paruka pandiks anda.“

Madruste ülalpidamine oli juba paadis kartustäratav, ta muutus laeval päris ähvardavaks. Nad kogusid tekil kokku kõnelusteks. Väheingi käsk võeti vastu pahaselt ning täideti vastu tahtmist ja hooletult. See hakkas külge isegi ausatele mees-

tele ning laevas ei olnud ühtki meest, kes teisesse oleks hästi mõjunud. Oli selge: kõuepilvena rippus mäss meie kohal.

Ning mitte ükski meie ei märgand hädaohtu. Pikk John käis ühe salga juurest teise juure, hädad nõu andes. Ta oli tõesti viisakuse ja armastusvääriksuse tipp; igaihe jaoks oli tal naeratus. Anti mõni käsk, kohe oli John oma karguga kohal. „Ja, ja, sir!“ Ning kui ei olnud midagi vaja teha, siis laulis ta ühe laulu teise järele, et varjata ärevust.

Selle sünge päälelõuna süngetest sündmustest oli halveim Pika Johni silmnähtav rahutus.

Pidasime nõu kajutis.

„Sir,“ ütles kapten, „kui ma riskeerin midagi käskida, terve meeskond hakkab mässama. Teie näete ise, sir. Mulle vastatakse toorustega, eks? Kui ma midagi vastu ütlen, siis läheb lahing lahti; kui ma ei tee seda, siis näeb Silver, et selle taga peitub midagi ning mäng on kaotatud. Ainult üks mees on, kelle pääle võib loota“.

„Ning kes see on?“ küsis skvair.

„Silver, sir,“ vastas kapten, „ta on rahutu ning tahaks asja sumbutada. See on riid, ning ta saaks neid tagasi hoida, kui tal võimalust oleks, ning ma panen ette anda talle see võimalus. Lubame kõik mehed maale täna pärast lõunat. Lähevad nad kõik, siis on laev meie käes. Ei lähe keegi — hüva, siis lähme kajuti, ning Jumal kaitsku õigust. Kui mõned lähevad, pange tähele, sir, Silver toob nad tagasi, vaiksed kui lambad.“

Nii otsustati: ustavatele meestele anti laetud püstolid; Hunterile, Joyce'ile ning Redruthile teatati meie seisukorrast ja nad võtsid selle teate vastu vähema imestusega ning külma-verelisemalt kui ootasime, ning siis läks kapten tekile ja pöördus meeskonna poole.

„Poisid,“ ütles ta, „meil oli palav päev ning oleme kõik väsind ja pahas tujus. Jalutuskäik maale ei tee kellelegi kahju — paadid on ka veel vees; võtke paadid, kõik võivad päälelõunaks maale minna. Ma annan pauguga signaali pool tundi enne päikese loojaminemist“.

Ma arvan, need rumalad mehed mõtlesid vist, et komis-tavad varanduse otsa, niipea kui maanduvad; sest tusk lahkus kõigist korraks ning kuuldus hurraa, mis kungastelt vastu kajas ja lendu ehmatas karja kisavaid linde.

Kapten oli liiga tark, et segada. Ta kadus kohe tekilt, jättes sõidu korralduse Silveri hooleks; ning, ma arvan, ta tegi hästi. Olles tekil, ei oleks ta saanud enam nagu teha, nagu ei taipaks ta midagi. Kõik oli päevaselge. Silver oli selle mässava meeskonna kapten. Ausad mehed — ning pidin varsti nägema, et olid laeval ka sarnased — olid vist väga

rumalad. Ehk õigem on oletada, et juhtide eeskuju õhutas kõiki — ühte rohkem, teist vähem ning neid väheseid, kes tõeliselt ausad olid, ei saand kaugemale viia. Üks asi on olla laisk, ning hoopis teine — vallutada leav ning tappa hulk süütuid inimesi.

Lõpuks saadi mehed kokku. Kuus meest jäid laeva, ülejäänud kolmteist — Silver kaasa arvatud — laskusid paati.

Just nii tuli mulle pähe esimene neist hulludest mõtetest, mis niipalju meie päästmiseks kaasa aitasid. Kui Silver jättis kuus meest, selge oli, et meie ei suuda vallutada laeva; ning kui jäid ainult kuus, oli niisama selge, et kajutisolijad ei vaja mind. Mul tuli meele ka maale minna. Järgmisel silmapilgul libisesin üle parda ning pugessin läheima paadi ninasse ning samal momendil liikus see.

Keegi ei märgand mind, ainult üks sõudja ütles: „See oled sina, Iim? Hoiä pää madalas.“ Kuid Silver teisest paadist vaatas teraselt ning hüüdis, et teada, kas olen ikka mina; ning sest momendist hakkasin kahetsema, et nii tegin.

Mehed sõudsid võidu kalda poole; kuid paat, milles olin, oli enne juba ees, kergem ning sõudjad paremad, sellepärast jõudis ta võistlejast kaugemale ette; vaevalt jõudis nina kaldaäärsete puude vahele, kui haarasin kinni oksast, kargasin välja ning vajusin lähemasse tihnikusse, kuna Silver ja teised sada jardi tagapool olid.

„Iim! Iim!“ kuulsin teda hüüdvat.

Kuid võite juba arvata, et eelistasin mitte seisatada; rõhudes, sukeldes ning murdes oksa jooksin otse edasi, niikaua kui suutsin.

14. p ä ä t ü k k.

Esimene kokkupõrge.

Rõomustades, et sain lipata Pika Johni käest, hakkasin ringi vaatama võõral maal, kuhu olin sattund.

Olin jooksnud üle soise maa täis pilliroogu, pajusid ning kummalisi võõrasmaiseid puid; saabusin nüüd lageda künklike liivase maatüki veerele, mis oli peaaegu terve miili lai, elustatud ainult mõne männaga ning hulga keerdtüveliste puudega, umbes sarnastega kui tammed, kuid kahvatute lehtedega nagu pajud. Teisel äärel tõusis ülespoole päikesepaistel heledasti valendav kungas kahe imeliku, äkilise tipuga.

Nüüd tundsin esimest korda uurija rõõmu. Saarel ei olnud elanikke; mu kaaslased jätsin kaugemale taha ning eespool ei eland keegi pääle sõnatute lindude ning loomade. Käisin puude vahel ümber. Siin-sää! kasvasid tundmatud õitsvad taimed; mõnes kohas nägin ka madusid ning üks neist tõstis

pää kaljupangalt ja sisises minu poole. Ma ei teadnud aimagi, et see on kardetav latsuja madu.

Siis tuli paks tihnik neid tammesarnaseid puid, igavesti rohelisti tammi (kuulsin pärast, et neid nii nimetatakse), mis kasvasid madalalt kui kibuvits, oksad naljakalt keerutatud ning lehestik tihe kui õlgkatus. Tihnik jätkus ühe künka tipult, levides ikka laiemalt, laia pilliroose sooni, mille läbistas lähim väikestest jõgedest, mis suubusid ankruplatsile. Soo auras palava päikese käes ning läbi aurupilvede virvendasid kiikri piirjooned.

Korraga algas elu pilliroos; metspart tõusis krääksudes õhku, järgnes teine ning varsti tiirus terve pilv linde suure kisaga õhus. Selle järele otsustasin, et mõned mu kaaalased vist tungisid soo ääre. Ma ei eksind; varsti kuulsin kaugelt inimese häält, mis järjesti lähemale tuli ning valjumaks läks.

See ehmatas mind ning pugesis läheima puu varju ja kükitasin sääli, kuulatades vaikselt kui hiir.

Teine hääl vastas; siis kuuldus jälle esimene hääl, milles tundsin ära Silveri oma, kes rääkis kaua, kuna teine ainult vahetevahel segas. Häalest taipasin, et nad rääkisid tõsiselt ning väga ägedalt; kuid sõnadest ei saand ma aru.

Lõpuks peatusid kõnelejad, võib olla, istusid maha; sest mitte üksi hääled ei lakand lähenemast, vaid ka linnud jäid rahulikumaks ning hakkasid tagasi sohu oma kohtadele laskuma.

Ning siis tuli meele, et ma ei olnud küllalt hoolas; sest kui ma juba nii hulljulge olin ja maale nende röövlitega tulin, siis pidin vähemalt ka nende nõupidamist päält kuulama; ning mu otsekohene kohus oli väänlevate puude kaitse all lähe-
dale hiilida kui saab.

Kus kõnelejad asusid, seda teadsin selgesti, mitte ainult nende hääle järele, vaid mõnede lindude järele, kes ikka veel rahurikkujate peakohal kisasid.

Algasin teed nende poole neljakäpuli, tasa kuid vahetpidamata liikudes; lõpuks, tõstes pää, nägin enda ees soo ääres väiksel puudest ümbritsetud lagedal kohal John Silveri ühe teise mehega laevalt juttu ajamas.

Päike kõrvetas neid. Silver oli pannud oma kübara kõrvale maha ning ta lai sile nägu oli peaaegu palves teise poole pöördud.

„Seltsimees,“ rääkis ta, „see on sellepärast, et ma sulle hädad soovin — ainult hädad, võid kindel olla! Kui ma sinu külge kiindunud ei oleks kui pigi, oleks ma siin, et sind hoiatada? Kõik on valmis, ei saa parata enam; ainult sinu päästmise pärast ma räägin sulle ning kui keegi neist pöörastest seda teaks, kus ma oleks siis, Tom, noh, ütle, kus ma oleks?“

„Silver,“ ütles teine mees — ning ma märkasin, et ta ei olnud üksi näost punnae vaid kõneles kähedalt kui vares ning hää! värises kui pinguli kõis — „Silver,“ ütles ta, „sa oled vana ja oled aus, või sind peetakse selleks; ning sul on raha, mida vaestel madrustel ei ole; ja, kui ma ei eksi, oled sa julge. Ning sina räägid, et sind juhivad sarnased närukaelad? ei või olla! Nii tõesti, kui mind Jumal näeb, kaotagu ma ennem oma käe. Kui ma unustan omad kohused. . .“

Ning korraga katkestas teda kisa. Leidsin ühe ausa mehe, nüüd, samal hetkel, tuli teade ka teisest. Kaugel soos kuuldus korraga midagi vihakisa taolist, seda vastas teine; ning siis — hirmus kestev kisa. Kiikri kaljud kajatasid seda mitu korda; terve kari soolinde tõusis jälle suminal; ning kaua helas see surmakisa mu ajus ehk küll jälle valitses rahu ja kuuldus ainult laskuvate lindude sahin ning kaugete murdlainte mühin.

Tom kargas üles kui kannustatud hobune; kuid Silver ei pilgutand silmagi. Ta seisis nagu enne, tuges kargule, ning vaatles oma seltsimeest, nagu madu enne hüpet.

„John!“ ütles madrus, sirutades käe.

„Käed eemale!“ hüüdis Silver, hüpates tagasi jardi, nagu mulle näis, akrobaadi kiiruse ja osavusega.

„Käed eemale, nii kuidas soovid, John Silver,“ vastas teine. „Su must südametunnistus sunnib sind kartma. Kuid taeva nimel, mis see oli?“

„See?“ vastas Silver, naeratades, kuid ta väikesed silmad laias näos läikisid kui klaasikillud. „See? Ma arvan, see oli Alan“.

Väene Tom süttis korraga kui kangelane.

„Alan!“ hüüdis ta. Siis rahu ta hingele, sest ta oli aus merimees! Kuid sina, John Silver, sa olid kaua mu seltsimees, kuid nüüd ei ole sa seda enam. Sureks ma ka koerana, ma suren oma kohust täites. Sa tapsid Alani, eks? Tapa mind ka, kui võid. Kuid ma vihkan sind“.

Nende sõnadega pööras vahva mees selja koka poole ning hakkas minema randa. Kuid ta ei jõudnud kaugele. Kisaga haaras John oksast kinni, rebis kargu kaenla alt ning vibutas selle kohmaka sõjariista läbi õhu. Ta tabas vaest Tomi hämmastava jõuga just keset selga. Selle käed tõusid ning hoi-gega kukkus ta.

Vigastus ta palju või vähe, ei tea öelda. Võimalik on, otsustades hoobi järele, et ta selg murdus. Kuid tal ei olnud aega toibuda. Silver kiire kui ahv, saabus järgmisel momendil oma ainsa jala abil ta juure ning vajutas kahe korda päani oma noa kaitsetusse kehasse. Omast peiduurkast põõsastikus kuulsin kuidas ta valjusti hingeldas, lüües noaga.

Ma ei tea õieti, mis on minestus, kuid tean, et järgmisel momendil oli kõik segane mu silmade ees; Silver ja linnud, kõrge Kiiikri tipp — kõik käis ringi mu silmad ees, igasugused kellahelinad ning kauged hääled kuuldusid kõrvades.

Kui toibusin, seisis mõrtsukas juba püsti, kark kaenla all, kübar pääs. Ta ees lamas liikumatalt Tom; kuid John ei märkanudki teda, pühkides oma verist nuga. Midagi ei olnud muutunud, päike kõrvetas ikka auravat sood ning mäe kõrget tippu, ning ma suutsin vaevalt uskuda, et mõrtsukatöö tõeliselt sündis, et inimese elu lõpetati julmilt mu silmade ees.

Kuid nüüd võttis John taskust vile ning vilistas mitu korda isehäälil, mis kaigas kaugele palavas õhus. Muidugi ei teadnud ma selle signaali tähendust, kuid ta äratas kohe mu kartuse. Hulk mehi tuleb, mind võidakse leida. Nad tapsid juba kaks ausat meest, kas ei võinud mina Tomile ning Alanile järgneda?

Hakkasin kohe päästma ennast, ronides tagasi, nii ruttu kui võis ilma kärata, lagedamale kohale metsas. Kuulsin röövlid üksteist hõikavat ning need hääled tiivustasid mind. Niipea kui olin väljas tihnikust, hakkasin jooksuma, nagu ma ilialgi enne ei olnud jooksnud, vaevalt taibates, kuhu poole, ainult aga kaugemale mõrtsukatest; ning jookstes kasvas hirm ikka suuremaks, muutudes lõpuks hullustuseks.

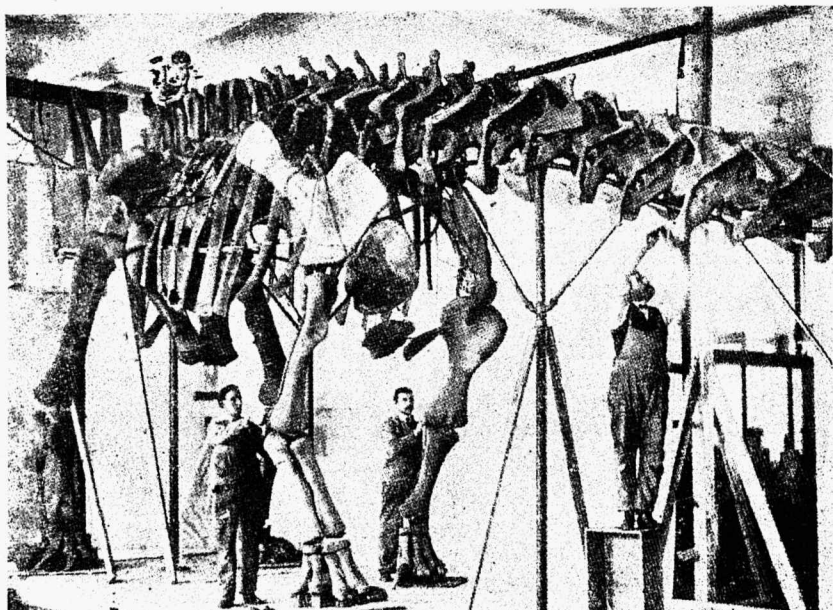
Tõesti, võis keegi enam kadunud olla kui mina? Kõlas pauk, võisin ma usaldada läheneda paatidele, minna verest auravate vaenlaste sekka? Võib olla, esimene neist väänab mul kaela kui nepil? Kas ei tunnista mu eemalehoidmine juba, et olen hoiatatud ning tean kõik?

Kõik on otsas, mõtlesin, jumalaga „Hispaniola“! jumalaga skvair, doktor ja kapten! Ei jäänud muud üle kui surra nälga ehk mässajate käe läbi.

Kõik aeg, nagu öeldud, jooksin edasi, ja ilma et oleks midagi märganud, saabusin kahe tipuga künka jalale, kohta, kus tammed kasvasid harvemini ning olid enam metsapuude laadi oma kujult ning suuruselt. Nende seas olid üksikud männad, mõned viiskümmend, mõned peaaegu seitsekümmend jalga pikad. Ka õhk näis värskem kui all soo ääres.

Ning siin sündis uus hoiatus mu peksva südamega seisatama.

Brontosauruse kondikava.

ÜRGILMA HIIGLASED.

umbes kaheksa miljoni aasta eest elutsesid meie maakera pinnal veel imeelukad, keda praeguse aja teadusemehed ühise nimetusega „saurused“ nimetavad. Kõige suurem kiskja sauruste hulgas oli küll vist allosaurus, kelle sarnast teist röövloomana terves tolleaegses loomariigis ei leidunud.

Oma iselaadi kehaehituse, suure jõu ja kiire liikumise võimaluse tõttu oli allosaurus teistele loomadele kõige kardetavamaks vaenlaseks. Omi pikki ja tugevaid tagumisi jalgu võis tema käimisel kui ka kiirel jooksul tarvitada. Tagumistele jalgadele võis tema ka püsti tõusta, kui temal ägedas võitluses mõne teise samasuguse hiiglasega, näituseks, dinosaurusega, oma vastase kõige õrnema koha, tema kõri kallale tungida tarvis oli. Hääks toeks ja abinõuks keha tasakaalus hoidmisel oli ka tema 20 jala pikkune tugev saba.

Püstolekus võis see loom oma pea 20 jalga maapinnast

kõrgemale tõsta. Tagumised jalad, mille varvastel tugevad küüned, olid sagedasti üle 8 jala pikad. Lühikeste esimeste jalgade abil, mis üle 3 jala pikad ei olnud, ja mille varvastel veel tugevamad küüned olid, kui tagumiste jalgade varvastel, võis ta oma vaenlastega võitluses olles viimastele hirmsaid haavu lüüa. Iga üksik küün esimestel jalgadel oli umbes 12 tolli pikk. Pealuu oli temal 3 jalga pikk ja hambad olid peaaegu tiigri hammaste sarnased.

Üks terve allosauruse skelett (kondikava), mis keegi Ameerika professor Wyoming'i osariigis leidis, oli tervelt 34 jalga pikk ja 8 jalga kõrge. See skelett leiti ühe kivimurru ligidalt, mis pärastpoole „Luutolmu koopa“ nime all kuulsaks sai ja kust ka kõik need dinosauruste jäänused pärit on, mis üleüldse terves ilmas kunagi on leitud. Sarnane kondikoobas võis tekkida muidugi mitu miljoni aastat tagasi, kus geoloogiliste muutuste puhul maakera pinnal mitmesugused pinnakihid üksteise päale asetati. Ühe sarnase umbes 270 jala paksuse kihi lahtikaevamisel leiti imelikul viisil alleshoidunud dinosauruse jäänused. Jäänustest võidi terve looma skelett kokku sääda, milleks õpetlastel tervelt neli aastat aega kulus.

Allosauruse harilikum jahisaak oli diplodocus või brontosaurus — üks tolleaegne hiigla kahepaikne, kes omale toitu ainult taimeriigist otsis. Ka selle eluka jäänused leiti kuulsast Wyoming'i luukoopast, kus mõned skeletid peaaegu tervelt välja kaevati. Nende jäänuste järele otsustades oli diplodocuse keha ühes sabaga 20 meetrit pikk. Saba pikkus üksi oli 10 m. Eluka kõrgus oli 5 m. ja ta raskus võis julgesti oma 25—30 tonni olla. Hiljemalt on veel teisi sarnaseid skelette leitud, mis veel suuremategi hiiglaste omad võisid olla, kui eelpool kirjeldatud skelett.

See elukas oli oma suuruse poolest kõige suurem loom, mis kunagi meie maakera pinnal on elutsenud. Ühe sarnase liikuva lihamäe skelett asub praegu Nev-Yorki loodusteaduslikes muuseumis. Miljonär Carnegie rahaliste toetuste tõttu oli võimalik sellest skeletist koopiaid valmistada, mis teiste maade muuseumitesse paigutati. Üks sarnane hiigla diplodocus Carnegie on ka Berliini loodusteaduslikes muuseumis näha.

Missugune heitlus kahe sarnase hiiglasialiku vahel, nagu olid allosaurus ja diplodocus, algada võis, kui nad mõnes tolle-aegses sootihnikus üksteisele vastu juhtusid, võib ligikaudu juba nende katkihammustatud ja lõhkikistud diplodocuse kontide jäänuste järele ette kujutada, millel mõnikord allosauruse hammaste jäljed veel praegugi selgesti näha on.

Rinaldo Rinaldini ehk röövliit.

Noorte seiklused kolmes vaatuses, neljas pildis.

Z. Topeliuse järele Maisteri.

Kõik muud. Ei, me lähme koju. Nüüd kohe.

(Sel ajal tuleb röövliit nende taha ja asub valvama kõiki põgenemisteid).

Rinaldo. Halloo! Kes sääl on? Siit ei pääse keegi ära.

Kõik tüdrukud (kätega nagu peites). Röövliid!
Röövliid!

Rinaldo. Kes julgeb ilma passita ja tunnussõnata astuda kardetava Rinaldo Rinaldini piiridesse Apenini mäges-tikku?

Tüdrukud (näod kaetud). Armu, armu, härra röövel!
Ei me teinekord kunagi enam tule. Laske meid nüüd koju isa ja ema juure!

Rinaldo. Carl Moor, Gonzalov, Mazarino, Lasse-
maiija, valvake vange ja vaadake, et keegi ei pääseks põge-
nema. Sõjakohus otsustab nende saatuse.

(Vaatus lõpeb sellega, et mustlastüdrukud laskuvad põlvili ja
röövliid ähvardavad neid oma sõjariistadega).

Eesriie alla.

Kolmas vaatus.

Säädus ja vabadus.

Sama metsaküngas, kui teises vaatuses. Mustlastüdru-
kud istuvad ringis paja ümber, kus Esmeralda keedab kaali-
kaid röövleile. Preciosa vähe eemal kaljul laulab, saates end
gitarriga. Carl Moor ja Lassemaiija valvavad kumbki omal
poolel. Päike laskub metsakünka taha, purpurdades kõik
punaseks.

Kuuvalgelaul).

Õhtud istes üksinduses
ei mul igav olla saa,
kuutaat vaatab laotuses,
tervitab mind lauluga.

(Laulu ajal tuleb kuu oma taadiga tasa esile mäe tagant).

Canonada. Mis ta nüüd laulab sääl.

Mogrebina. Ta laulab, et kuutaat vaatab teda. Kas
see pole tore?

Canonada. Aga, kulla Roosa, nüüd ei või ju olla kuu-
valget selgel päeval. Päike pole veel alla läinud.

Mogrebina. Nii jah, aga vaata, Preciosa ei oleks
õige Preciosa, kui ta ei laulaks kuule. Ja et me ei võinud
niikaua oodata kui kuu oma õigel ajal tõuseb, siis käsutas
Rinaldo selle paar tundi varem paistma.

Canonada. Ah nii, nüüd saan aru. Kuid tasa, ta algab
jälle.

Preciosa (laulab):

Kuutaat laulab: neiu kallis,
tule üles taeva sa,
kuldse tähtedega saalis
võid siin ikka tantsida.

Terzerola. Kuule ometi, Tinto, mul on kõht nii ko-
ledasti tühi.

Tinto. Ole'nd tasa, siis kuuled veel. Kuutaat palus
Preciosat tantsima. Mis ta vastab?

Preciosa (laulab):

Ah, mul, kuuke, troosti too sa!
Ei või tulla, röövel ees.
Vangis vaene Preciosa
on Rinaldo lossi sees.

(Kuu kaob).

Kevadrõõm.

Canonada. Jah, küll on hirmus olla vangis rööv-
lite juures.

Mogrebina. Ära pane tähelegi, Maria. Preciosa
teeb ainult nii. Küll ta teab, et Rinaldo on Robert Mäe ja
sää! seisab ta oma vend Karl Kõrve ja sää! seisab see argpüks
Jaagup Vallaste, keda nad Lassemajjaks kutsuvad. Küll on
õiged röövliid, jah, kõik puha, keda peaks kartmagi!

Tinto. Jah, eks ta ole, mina küll alguses kartsingi pä-
ris kõvasti, kohe üsna süda kargas sees. Aga kui siis omad
vennad ära tundsiime...

Terzerola. Siis tahtsid Preciosa ja Esmeralda
mängu lõpuni mängida.

Tinto. Me oleks ikkagi pidand enne luba paluma
proua Valilt. Mul ei lähe meelest, mis see vanaeit kõneles
politseist ja raudadest. Kui me juba kord jälle oleksime ilusti
koolis!

Esmeralda (karmi häälega). Preciosa, mu suhkru-
raasuke, kas jälle sepitsed kuule laulusid? Tule mu laps.
Kaalid on juba küpsed.

Lasse maija (tuleb lähemale). Vaata, see meelitab mindki.

Carl Moor. Seisa paigal, Lasse maija, kui sul hing armas on. Kas sa ei mäleta kapteni keeldu?

Lasse maija. Kulla tüdrukud, andke mulle ka natuke!

Preciosa (alla tulles). Pidage kinni, tüdrukud! Mina laulsin kuule, nüüd on teie kord ja kohus laulda päikesele.

Tinto. Jah, võime ju laulda sennikaua kui kaalid jah-tuvad.

Lasse maija (hiilib esile, nähvab muude nägemata ühe kaali oma mõõga tipu otsa ja põletab kuuma kaaliga oma suu). Oi, voi-vooi!

Carl Moor. Vaata ette, kapten tuleb!

(Lasse maija pistab kaali kuue alla, kuid see põletab säälgil).

Rinaldo. Mis möll siin on? Kui vangid hakkavad mässama, siis laske nad jalamaid maha.

Preciosa. Ei ole vaja, kapten. Meie ainult laulame laulu päikesele.

Tinto. Senni kui kaalid jah-tuvad.

Rinaldo. Olgu nii, ma luban seda, ja me laulame kaasa.

P ä i k e s e l a u l .

Ju päikene

läeb ülesse...

Tinto (katkestades). Ei, ega päike praegu tõuse, vaid läheb looja.

Preciosa. Oh, ole sina vait, see on täiesti ükstupuha, kas ta tõuseb või looja läheb. Kuid meie laul jäi nüüd katki. Vaja seda ürjata jälle algusest.

Näe, päikene

läeb loodele,

pea peidab ta pilvede vöö;

on värvitud maa

kõik purpuriga,

ning eemal ju ootamas öö.

Näe täheke ka

lööb vilkuma.

Kui kaunisti kutsub meid see!

nüüd jälle me

koos läheme

kõik järgi Preciosale. *)

Preciosa. Hääd ööd, rõõvlid. Tulge, tüdrukud, nüüd läheme koju.

Rinaldo. Ah, sa unustad ju, kaunis Preciosa, et oled minu vang. Kas sa ei tahaks süüa neid kaalikaid ühes minu ja mu salgaga.

*) Kõik rõõvlid laulavad Rinaldole.

Preciosa. Ei, tänan, Rinaldo. Päike vajub juba ja me peame koju töttama.

Rinaldo. Tulge, röövliid, siis läheme mustlastüdruid saatma. Keegi ei tohi öelda meist, et oleme jätnud tublid mustlastüdrukud kaitseta.

Carl Moor. Iseäranis, kui nad teel kokku saavad neljanda klassiga.

Mazarino. Või talupojaga, keda riisusime.

Gonzalov. Või politseiga.

Esmeralda. Oh, küll me ise endi eest hoolitseme. Hääd ööd, hääd ööd...

Canonada. Ei, kulla poisid, tulge teie ühes, mina pelgan nii kangesti politseinikku.

Preciosa. Mis meile politseinik korda läheb! Tulge ainult ära!

(Nad asuvad marsikorras minema. Samas astub esile politseinik Lauk, järel külataat ja vangisaatja, ning asetub äraminejate ette).

Politseinik. Seisa pisut! Mul on ka natuke ütlemist selles asjas.

Canonada (kangesti hirmul). Politseinik tuleb!

Mogrebina. Pakku, tüdrukud, ruttu, ruttu!

Lassemaiija. Pakku, poisid! Politseinik tuleb!

Rinaldo (Carl Moorile). Tõtta, vii kõik meie vägi röövlikoopasse, mina selle ajaga pean politseinikku kinni. Me peame vastu panema viimse veretilgani!

(Carl Moor tõukab oma ees kõik koopasse, pääle Lassemaiija, kes kivi taha poeb).

Rinaldo (politseinikule). Kes julgeb kallale tulla Rinaldo Rinaldinile tema oma riigi piirides?

Politseinik. Seda teen mina, siit küla kordnik ja politsejametnik Siim Lauk. Mis sina siin õige õiendad, härra junkur? Küll ma sind õpetan eksitama rahulisi teekäijaid suurel maanteel! Kas tead, mis ma nüüd tahan teha?

Rinaldo. Ei, aga oleks huvitav seda kuulda.

Politseinik. Nii jah, ma mõtlen viia sind ja kõik need muud karmantsikud otseteed soolaputkasse. Tõepoolest, üks näib olevat roninud siia kivi taha. (Veab kõrvupidi Lassemaiija esile). Tule, poisimütt, siis näeme, mis nägu sa õige oled?

Lassemaiija. Ai-ai... laske lahti, mina olen ilma-süüta; Rinaldo, see on kõiges süüdi.

Politseinik. Vangivedaja, püsta õige see poisilontrus tühja kaalikotti.

Rinaldo (paljastab oma mõõga ja vabastab Lassemaija). Ma ütlen, ära puutu minu väe külge... Vaat' nii... Koopasse, Lassemaija, ja lükka siis veel süü Rinaldo kaela, kui sul lusti on. Hüvasti, püksinõps! (Taganeb Lassemaija järele koopasse).

Politseinik. Võta kinni! Võta kinni!.. Kuhu ta nüüd kaduski, siia kivide vahele?

Talupoeg (märkab oma piitsa koopa suul ja võtab selle alla). Näe, siin on mu omatehtud piitski. Teie pasternakid, porgandid, päakelmid...

Carl Moor (kaljult). Meie kelmid! Kas sul kõht tühi on, vanataat? Tahad kaalikat?

Talupoeg. Teie sipelgasööjad, vasikatantsitajad, pörgulappijad...

Politseinik. Hoidke suu koomale, kulla papi. Ja teie sääl, kas annate hääga alla või ei?

Carl Moor (kaljult). Ei.

Politseinik. Siis pean tarvitama vägivalda.

Carl Moor (tõmbab vibu vinna). Ükskõik, kes lähedale tuleb, selle maha lasen.

Politseinik (taganeb). Kui vihased ise, sunnikud! Vangivedaja, too siia suur tulekahju prits ja kamanda kuus meest neile vett kaela pumpama!

Canonada (koopas). Kulla Robert, lähme koju, mina kardan nii hirmsasti.

Tinto (koopas). See on ju kole. Tulge, lähme armu paluma.

Lassemaija (koopas). Nii jah, tulge armu paluma! (Kisa ja tülitsemine koopas).

Politseinik. Ma annan armu teile kõigile, kõik võite ilusti koju minna, kuid ainult sel tingimisel, et ütlete lahti oma juhatajast ja annate ta minu kätte.

Rinaldo (kaljult). Kuulete, röövlid ja mustlased? Te saate kõik armu ja andeks ja võite koju minna, kui ainult minu vaenlasele välja annate.

(Kisa koopas. Kuulub hüüdeid: Ei! Ei!)

Carl Moor (kaljult). Meie, röövlid, ei loobu ialgi oma juhust. Oleme vandunud truudust tema lipule ja püsime talle truud viimse verepiisani.

Preciosa (kaljult). Meie mustlastüdrukud ei jäta kunagi sõpra maha, kui ta hädas on. Vilets ja alatu on teist ära anda enese päästmiseks.

Politseinik. Või nii, või nii, või seda moodi? See on hästi öeldud, lapsed; sellest pean lugu. Oma vande ja ülemusele peab ikka truuks jääma. Ning ei tohi kunagi sõpra hädas petta. Truu süda on parem kui miski muu maailmas.

Preciosa. Rinaldo on vaja lahti lasta kõige enne.

Politseinik. Rinaldo pääseb vabaks ja samuti teie kõik. Tulge nüüd ainult alla ja oleme sõbrad.

Preciosa. Aga kui te meid petate?

Rinaldo (tuleb välja). Ei, Preciosa, tema ei või meid petta. Siin ma olen. Nüüd võite võtta mind, kui teie süda seda lubab.

Politseinik. Ei mina teid peta. Kõik olete vabad. (Röövlid ja mustlastdrukud tulevad kõik välja). Kuid üht asja tahan teile öelda, poisid, kui teie end röövlikuks nimetate. Palju ülekohut sünnib siin maailmas, aga kellelgi pole luba seda hakata tasuma vägivallaga oma pää-järgi. See on vaja jätta sääduse asjaks, ja säädust on vaja täita vaba tahtmise järgi, sest säädus on õige. Aga säädus ütleb, et keegi ei tohi röövida teiselt ta omandust. Ütelge, kas see oli õigus, et te talupojalt ta kaalid ära võtsite?

Talupoeg (pomisedes). Teie, pagana redised. . .

Politseinik. Ei, olge teie vait, vana, ja laske poisid vastata. Kas oli õige talupojalt ta omandus ära võtta?

Carl Moor (häbenedes). Aga kui ta hobust peksis. . .

Rinaldo. Kas vabadel röövritel pole õigust karistada?

Politseinik. See on sääduse asi. Kas olete vargad?

Kõik röövlid. Vargad! Hüi!

Rinaldo. Varasteks ei tohi keegi süüdistada kangelasmeelseid röövleid! Siit saate minu uuri, vana. Kas olete rahul selle maksuga oma kaalide eest.

Kõik röövlid. Ja siin saate meie kõigi uurid ja rahad.

Preciosa. Ja siin saate minu sõrmuse.

Kõik tüdrukud. Jah, ja siin saate meie kõigi sõrmused.

Talupoeg. Suured tänud. Ei ole tõepoolest enne näinud sihandseid röövleid.

Politseinik. Hää küll, hää küll, nii peabki alati oma kuritegusid hääks tegema. Kuid hoidke nüüd pääle oma uurid ja sõrmused alles. Taat saab tagasi need kaalikad, mis veel on alles ja ülejäänud osa võite maksa talle homme linnas. Kuulge, lapsed, mis te arvate, mis teie õpetajad peaksid ütleva ka niisugustest tükkidest?

Carl Moor. Meile näis olevat ülekohus aresti minna homse kevadpeo ajaks ja sellepärast hakkasime siis südame-täiega röövleiks. Me tahaksime vabad olla. Vabadus, see on ometi midagi, eks?

Esmeralda. Jah, meile paistis see ülekohus olevat, et meid keeldi kevadpeole minemast, sellepärast me hakkasimegi mustlasteks.

Politseinik. Võib olla, olite ikkagi selle karistuse ka ära teeninud?

Rinaldo. Olime selle, jah, täiesti ära teeninud. Olime juba terve nädala oma tunnid õppimata jätnud.

Preciosa. Just niisama meiegi.

Politseinik. Noh, mis te nüüd mõtlete teha? (Kõik on vait). Minu arvamise järgi — keegi ei või olla tõesti vaba, kui ainult see, kes vaba tahtmisega end sääduse alla heidab.

Rinaldo. Jah, küllap see nii on, aga...

Carl Moor (ohates). Kuid homme kevadpeost ära jääda... Näe, säält tuleb Must Joonas.

Must Joonas (tuleb väga häbenedes). Tere õhtust. Ma mõtlesin, et röövliliit juba laiali on.

Mogrebina. Kus sina nii kaua oled viibinud, Jossi? (Politseinikule). See on minu vend Joosep, kuigi nad teda nüüd kutsuvad Mustaks Joonaseks.

Must Joonas. See on nii, et — et — et mina käisin õpetaja Paasi juures, ja ta käskis mind siia tulla.

Rinaldo (teravalt). Või sina olid õpetaja juures?

Must Joonas. Ma olen süütu. Ära nüüd hakka taplema, Robert. Kas sa arvad, et ma siia tulin oma tahtmisega?

Rinaldo. Mis asja sul oli õpetaja juure?

Must Joonas. See oli nõnda, et — sa ei tohi nüüd jälle vihaseks saada, Robert! — Ma läksin õpetaja juure ja ütlesin: Nüüd nad on Vasikamäel röövliks ja röövivad möödasõitvat talupoega, ma ütlesin...

Carl Moor. Äraandja...

Rinaldo. Vait, lase ta kõneleb. Noh, mis õpetaja ütles?

Must Joonas. No jah, et — siis õpetaja ajas mu välja ja ütles: Kas sul häbi pole oma seltsimeeste pääle kaebada? Sa tead, et ma kunagi päälekaebamist koolis ei salli. Mine jalamaid ja palu andeks oma seltsimeestelt, ta ütles, muidu ole valmis homme naha pääle saama.

Rinaldo. Kas kuulete, poisid, üks õpetaja teinud üsna hästi! Ja me arvasime, et me tema poolt ülekohut kannatame.

Carl Moor. Me oleme end üsna rumalasti ülal pidanud. Jätsime tunnid õppimata!

Mazarino. Kui meil on nii hää õpetaja!

Gonzalov. Ja tänuks selle eest oleme teinud talle ainult muresid.

Lassemaija. Küll see oli rumal, et õpetaja asjast teada sai!

Rinaldo. Vait! Me oleks väärt, et meist igaiüks maha lastaks. Me oleme mässu tõstnud oma õige pääliku vastu. Kuid seda ei tohi tulevikus enam sündida, nii tõesti kui mina olen nüüd Rinaldo ja teie kapten. Issand olgu sellele armuline, kes siit pääle ei oska Euklidest nagu vett ega täida õpetaja pisematki märguandmist. Kes seda ei tee, sel tuleb tegemist Rinaldoga.

Kõik röövlid. Nii, nii, jah!

Must Joonas. Ja siis käisin ka proua Vali juures.

Preciosa. Mis, sa käisid ka proua Vali juures.

Must Joonas. Käisin küll. Tüdrukud jooksevad mõõda maanteed ümber, mustlase riided seljas, ütlesin.

Mogrebina. Fui sind, kas sul häbi pole, Jossi!

Must Joonas. Ma pean teile ära rääkima kõik puha, muidu ma ei tohi homme kooli tulla. Proua Vali sai nii paha-seks, et ma juba paremaks arvasin ukse lähemale hoida. Ma ei salli, et keegi minu tüdrukute pääle midagi kaebab, ütles ta. Ma tean, et nad vahest küll rumalust teevad, aga küll nad kahetsevad, ja siis nad on jälle head lapsed.

Preciosa. Kas kuulete, tüdrukud? Ja me oleme oma hääle õpetajale teinud niisugust meelehärma.

Esmeralda. Jätsime ajaloo ja maadeteaduse õppimata. Me oleks küll palju kõvema karistuse väärt olnud, kui et homme koju jääme.

Tinto. Me peame proua Valilt andeks paluma.

Mogrebina. Ja lubama, et me enam kunagi ei tee niimoodi.

Terzerola. Ma õpin, ma õpin maailma ajalugu nii, et kõrvad huugavad.

Canonada. Ja mina õpin ookeanid pähe, nii mis vingub. Ma tambin omale pähe kõik maad ja rahvad, nii et neid oskan kui vett, just nagu vett.

Politseinik. Pidage oma sõna, röövlid ja mustlastüdrukud! Kas teate mis? Ma lähen õpetaja Paasi ja proua Vali juure ja palun neid, et nad laseks teid homme kevadpeole. Ja küll nad vist üsna kindlasti annavad andeks terve süüteo.

Lassemaija ja Canonada. Nii jah, tehke seda, kulla härra politseinik.

Rinaldo. Ei, suur tänu pakkumisest, aga me ei hooli sellest. Nüüd on meie kord kannatada vabatahtlikult karistust, mille oleme ära teeninud. Kui te, poisid, mõtlete kõik nagu mina, siis me palume aresti, kuigi meile seda tarvis poleks. Säädust on vaja täita. Säädusel on õigus.

Preciosa. Nii arvame meiegi, mustlastüdrukud. Me

oleme karistuse ära teeninud ja seepärast jääme vabatahtlikult ära kevadpeolt.

P o l i t s e i n i k. Noh, see on aus ja õige jutt, teie noored tulipääd. Mõelge nii ja tehke nii kogu oma eluaeg, siis ei tundu säädus kunagi sundusena ega töö vaevana. (Rinaldo raputab ta kätt).

M u s t J o o n a s (nuuksudes). Ma tahan ka oma karistuse kanda ja säädust täita.

R i n a l d o. Sinu karistus, Must Joonas, olgu see, et sulle andeks anname, — ja sa pääsed ju pääle selle veel aresti ühes meiega. Rinaldo Rinaldini, inimsoo vabastaja, anna nüüd ära oma röövli valitsuskepp. Teid, kangelased röövliid, tuleb mul tänada kõigi mu võitude eest. Me oleme vabastanud hobuse, vallatanud terve hulga kaalikaid, mille eest me pärast pidime maksma, ja siis oleme veel kangelaslikult kaitsnud oma röövliossi. On ju siin au küllalt üheks õhtuks. Rinaldo on rahul. Meie kangelaslikkuse kuulsus elab tulevate sugupõlvedeni.

P r e c i o s a. Meie rändamine on lõpule jõudnud, mustlastidrukud! Ma tänan teid, et aitasite mind undruku hõlmu katki joosta siin metsas ja päikesele, kuule ning tähtedele laulda. Kahju, et saime nii vähe harjutada käevaatomist ja ettekuulutamist. Kuid tasa (näitab rahva pääle), sääl on veel hulk mustlasi ja röövleid. Need näivad olevat nii helled; vahest sääl ehk teenime veel midagi. Loodan, et teie, armulised härrased, lasete meid ette kuulutada teie tulevast saatust. Ei see palju mæksa (kummardades), väikese rõõmsa päänoogutuseainult, märgiks et me teile ei toonud mitte liig suurt igavust.

R i n a l d o. Tulge, nüüd lähme tagasi linna. Kuid enne minekut ürgame veel kord oma väikest laulu uuesti.

E s m e r a l d a. Ei, mitte seda, vaid nüüd laulame uut laulu Rinaldost ja Preciosast.

(Laul Rinaldost ja Preciosast).

Rinaldo, juhei!

Tal hirmu ei,

ta metsade kuningas.

Tal auga

ja pärjaga

Preciosa pääd ehtimas.

Nüüd õitsevad maad,

ja metsade raad

täis lõhnu magusamaid;

ning kõrguses

kaeb särades

täht rõõmu ja nooruse maid.

Eesriie alla.

MUINASMAILT.

JÕEKUNINGANNA.

õe päält oli hommikune päike juba laiali ajanud öise auru, aga kaldal, lällekeste lehtedel ja rohukörtel, värisesid veel kastetilgad, kui kartlikult avas õilmenupu ja astus ellu Valge Vesiroos.

See oli suur sündmus ja tähtis päev Vesiroosi eluloos, kui tema, kes tõusis ämarast jõepõhja sügavusest, korraga leidis end keset hiilgavat, päikesepaistelise veepinda.

Alguses värises ta, tundes igas viimses kui keha raku-keses olemise õnne. Kui ilus oli elada! Kui hea — õõtsuda pehmes, paitavas vees! Kui kaunis — juua kiirgavat päikesevalgust ja näha suurt, sinist taevast. Milline rõõm — jälgida vete kohal liuglevate liblikate mängu. Kui tore — vaadelda jõe käärude looklevaid kaldaid, kus kasvas lugemata hulk puid ja põõsaid.

Seal olid igivanad, sammeldand tüvidega pärnad, mille okstelt parajasti helbetena vette langesid viimsed, vahakollased õilmeebemed. Kuuseokstel seisid noored, punakad käbid, püsti ja sirgelt, kui sõdurid vahipostil. Pihlakpuude rohelisest

lehestikust ripnesid alla marjakobarad, ise alles lõheliha kollased, aga rasked kui metall. Humala väädid ronisid mööda puutüvesid ülespoole. Nende lihavate lehte vahel kekutas edevates topsudes kerge vili. . . Kaldaäärsel jõepinnal lebasid poolkülili lepapõõsad. Voolav vesi niisutas alatasa nende tumedaid lehti.

Siin-seal kasvasid metsõstrapõõsad — lehed harulised kui viinapuul, ja kandsid painduvatel okstel juba valminud marju, punaseid kui rubiinid.

Paiguti palistasid veeäärt pilliroog ja kuremõõgad. Nad sahisid igakord, kui juhtus neid riivama möödaminev tuulehoog.

„Oh ilus maailm! Olen õnnelik, et mina, väike vesinupp, sinus võin elada!“ hüüdis Vesiroos. Rõõmujoovastus, noorus ja elu ilu täitsid ta hinge.

Kuid — ka Vesiroosi ilmumist jõepinnale pandi tähele. Tol samal ajal, kui ta silmitses ümbruskonda ja joobus elust, vaadeldi teda ennast teravalt. Asus ta ju keset jõge, oli suur ja ilus, ning lähemas ümbruskonnas ainuke omast tõust.

„Oi, vaadake! Keset jõge on üks valge vesinupp lahti läinud,“ alustas juttu Pilliroog.

Pilliroo hüüe oli kui märgusõna teistele, sest korraga kõnelesid kõik jõe ja kalda elanikud ainult oma uuest naabrist. Imelik! Igaüks teadis juba midagi jutustada alles sündinud Vesiroosist. Jagati kiitust ja laistust, tehti märkuseid ja avaldati soovisid. Nii kiideti väga ta õilmelehtede õrn-valget

värvi ja samet-pehmet jume, ta kuld kollaseid tolmukaid, sale-dat kaela ja mahedaid, veetlevaid liigutusi. Kuid ühtlasi leiti, et lehed on liig lopergused ja pandi pahaks, et ta oma elu- aseme valinud keset jõge, teistest kõikidest nii eemale. Seda enese-eraldamist salliti kõige vähem ning loeti suure uhkuse tundemärgiks. Teati koguni kõnelda, et terve Vesirooside suguselts uhke olla ja enmast ikka teistest paremaks pidada, ehk seks küll puudub igasugune põhjus.

Ainult üks konn, kes pungil silmil istus kivi otsas, oli pii- rita vaimustet Vesiroosist, ülistas teda igatemoodi ja pani talle nimeks „Jöekuninganna“. Kuid konna juttu ei võtnud keegi tõsiselt, sest ta oli alatasa kõigest vaimustet ja ei tead- nud ilmaski, kus ja keda oli vaja laita.

Lähemat tutvust Vesiroosiga tegi üks kirjusiivuline lib- likas, kes juba tükk aega oli vete peal ta ümber lendlenud. Lõpuks liugles õiele, kuhu jäi peatama. Viisakalt tiibu kokku lüües soovis ta kõige pealt Vesiroosile sünnipäeva puhul õnne ja küsis, kuidas ka elu meeldib.

Vesiroos tänas õnnesoovi eest ja ütles, et ta veel mitte midagi ilusamat pole näinud, kui maailm seda on.

Sarnase lapseliku jutu peale võngutas liblikas küll veidi kaastundlikult pead. Ta ise oli juba kahe päeva eest tupest välja tulnud ja tundma õppinud nii mõndagi elu varjukülge.

Üldse oli liblikal palju elukogemusi, sest ta rändas ala- tasa mööda maad. Rändmine aga õpetab elu tundma.

Liblikas armastas jutustada oma reisulugusid ja tähele- panelikumat kuulajat, kui oli seda alles sündinud Vesiroos, poleks ta endale leidnud enam terves ilmas. Ah, palju oli tal jutustada, sest kõik maailm — mets ja maa, vesi ja õhk on täis ilu ja imesid.

Liblikas kõneles põldudest, kus voogamas valminud vili ja kahisevatel kõrtel kõiguvad küpsed pead. Kõrte vahel helgivad aga tähtedena rukkililled, ise nii sinised, kui oleks tükike taevast alla langenud ja rippuma jäänud varre otsa. Rääkis inimestest ja nende suurtest, uhketest eluasemetest, nende askeldustest ja igapäisetest töödest. Kõneles kuld- kollase, sametist kehaga mesilastest, kes suure suminaga

lendavad õielt õiele, imedes enesesse iga lille magusat mahla ja joovastavat lõhna.

Tundis ka kirjutähniliisi lepatriinusid. Ah, nendega juhtuda mõnikord päris kummalisi asju. Neid armastada kinnipüüda noored tütarlapsed, et siis uuesti lendu lasta oma avatud peopesa päält. Ise aga ümiseda nad sealjuures:

„Lenda, lenda lepatriinu, lenda sinna poole, kust mu peigmees tuleb...“

Ja kohe seab lepatriinu oma väiksed tiivad joonde, kohendab jalakesi ja lendabki vurinal minema...

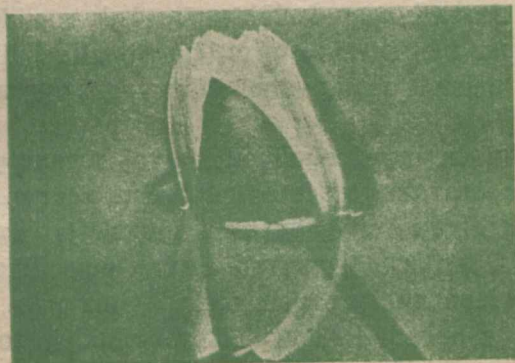
Kõneles suurtest metsadest, mis nii tihedad, et säääl ka kõige heledama päikesepaiste ajal valitseb vaikne ja vilu videvik. Kui aga kogemata läbi mõne ladva, mida õredamaks katkunud vast metsik sügistorm, tungib alla päikesekiir, siis säravad ta paistel okste vahel õõtsuvad uduõrnad ämbliku-võrgud...

Metsalgi on omad elanikud: kaval rebane ja tige hunt, kergemeelne oravake ja teravhambuline saarm. Isegi puukoorte vahel elutsevad igasugused tõugud ja mardikad, kes oma keerulisi käikusid puurivad elava puu lihasse. Nende suurem vaenlane on aga kirju rähn. Oma pika, terava nokaga püüab ta nobedalt kinni kõik röövikud ja toob nad päevalgele — endale ja oma väikestele lastele toiduks... Kõige sügavamas padrikus kasvab aga salapäraline sõnajalg, nõiutud imelill, mis õitseb ainult ühel ööl — jaaniöööl... Õnnelik on see surelik, kes murrab siis ta helkiva ja sätendava õilme.

Veel teadis liblikas jutustada putukatest ja tigudest, satikatest, liimukatest ja ussikestest, kes kas kiigutavad oma keha painduvatel kaste- ja väriheina vartel, või sibavad jookstarohu ning lehtede all — mööda rõsket maapinda, ehk roomavad koguni niiske, sõreda mulla sees... Polnud sarnast asja olemaski, mida palju rändand liblikas poleks teadnud ja kõigest kõneles ta Vesiroosile. See kuulatas hinge kinni pidades päält ja sääljuures jooksid tal imelikud värinad üle keha. Nii sündis Vesiroosi hinges esimene igatsus!

„Ah! Väike laps! Sa ei tunne ju veel ilma ja elu“, hüüdis liblikas lõpuks, olles isegi joovastet maailma suuruselt ja ilust ja ise oma voolavast kõnест, „siin on ju ainult väike,

mahajäetud metsajõe nurgake, kuhu harva keegi ära eksib... Ka see seltskond siin on sinu jaoks liig harimata ja jäme... Nad keegi pole elades midagi paremat näinud peale iseene ja ei tunne seepärast ka igatsusi millegi kõrgema järele... Kuid sina!.. Kahtlemata oled sa liig suurtsugune ja ilus, et mööda saata omi elupäivi sarnastes kitsastes oludes... Ei laps... Sinu koht pole siin... Sa pead välja rändama — ilma... Sa pead...“ Liblikas peatas ja mõtles vähe, siis aga hüüdis: „Sa pead merel elama, kus siis terve ilm sind võiks näha ja imestada su õrna ilu... On patt, lihtsalt lubamata patt, kui peidad end jäädavalt siia tundmata metsajõe nurka...“

Et aga Vesiroos ei teadnud, mis on meri, siis jutustas liblikas talle veel merest. „Meri on suur... Meri on sinine. Ta on niisama suur kui taevas ja niisama sinine... Ta kohiseb ööd ja päevad, päevad ja ööd läbi, ja nii igavesti... Ta pinnal liuglevad purjelootsikud, millel sarnadus suurte, valgete liblikatega, väiksed tõrvatud kalameeste vened, ja sõidavad edasi-tagasi suured majad, mille otsast välja keerleb pilvedeni tõusev must madu...“

Merel lendavad ka valged kajakad — nii madalalt, et nende tiiva otsad puudutavad vett, ja noolivad sinna-tänna väiksed pääsulinnud, kelle pesad on aukudes, mis puuritud järsu ranna nõlvakusse...

Merel tuleb laine laine järgi ja üks tõstab sind kõrgemale kui teine. Alles merel elades paistaksid sa igaihe silma. Kõik

vaatleksid ja imestaksid su ilu. Sää! ja ainult sää! osataks sind hinnata su tõsise väärtuse järel. Mine merele! Ära jää milgil tingimisel eluksajaks siia, metsanurka..." nii lõpetas oma jutu liblikas. Siis aga tõusis ta üles. Ta oli kergemeelne ja ei armastanud kaua ühel paigal püsida. „Jumalaga, väike preili“, hüüdis ta juba lennu päält, „pea meeles, ainult merel on su õige koht...“

Lehvitab tiibu — ja ära oligi. Läks liblikas jällegi rändama mööda laia maailma.

Kulus palju aega enne kui Vesiroos toibus, sest liblika jutt oli ta peakese päris segamini ajanud...

Kõik naabrid aga pidasid oma kohuseks hoiatada vilumata last liblika eest ja soovitasid Vesiroosile temaga mitte läbi käia ega üldse mingisugust tegemist teha. Ta olevat kergats vennike ja tallavat aina tühja tuult. (Järgneb.)

Ernest Seton-Thompson
KOLM KANGELAST.

K.-Ü. „Looduse“ kirjastus Tartus.
Laste kirjandus nr. 7.

Raamatute hulgas, mis õpetaja meile viimati linnast tõi, oli ka Seton-Thompsoni „Kolm kangelast“. Õpetaja rääkis meile Seton-Thompsonist, kui kirjanikust, kes põhjalikult tutvav Ameerika prärii loomariigi eluga, mida ta pääasjalikult omis tõis kirjeldab, ja nii huvitavalt, et seda häämeelega loevad mitte ainult noored lugejad, kellele need raamatud hari-likult määratud, vaid ka täiskasvanud. Olles jahimees suuris

ja loodusrikkais Ameerika rohtlaantes, oli kirjanikul võimalus tutvuneda põhjalikult üksikute loomade eluviisiga, harjumustega ja hingeeluga. Looma hingeellu süvenemine — see ongi, mis selle kirjaniku tööd nii huvitavaks teeb. Oleme tavaliselt pidanud looma olevuseks, kellel puudub igasugune hingeelu; kes täidab loomusunniliselt oma organismi nõudeid toitmise, paljunemise ja enesekaitse mõttes. Seton-Thompson püüab meile lähendada looma, tuua esile looma teguviisides tõsiasi, mis tunnustavad kõrgemaist, inimese omale sarnanevaist, hingelistest läbielamistest. Nii on kirjanik tähele pannud loomades suurejoonelisi mõistuse, armastuse, truuduse, emalikkuse ja muid kõrgemaid hingelisi avaldusi.

Seton-Thompsoni raamat „Kolm kangelast“ sisaldab kolm väikest jutukest. Esimene neist kannab „Lobo“ nime.

Vana Lobo oli hiiglasuur hallhuntide salga juht, keda mehiklased „kuningaks“ nimetasid, osalt tema võimsa hääle, osalt tema tervet ümbrust ärevushoidivate hirmutegude ja tema äravõitmatuse tõttu. Vana Lobo salk oli õige väike, kuid need olid kõik äravalitud, teistest erinevad hundid. Selle salgaga röövis ta, tehes omas ümbruses suurt kahju, sest ta valis omale alati kõige paremaid noori loomi, tappes neid osalt enesele toiduks, osalt niisama tapmishimu rahulduseks.

Lobo ja tema salga hukkamise eest olid karjaomanikud suure tasu määranud; senni olid aga kõik katsed sel alal nurja läinud. Lobo kartis inimesi, sest ta tundis nende poolt tarvitavate tuleriistade mõju ja hoidis neist alati eemale. Põgenedes inimese eest ja hoidudes avalikult jõukatsumisest, püüdis vana „kuningas“, võttes tarvitusele tervet oma haruldast looma-tarkust, pääseda ka salalistest püünistest, hundiraudadest ja mürk-pillidest. Missuguseid kavalusi inimesed ka välja ei mõelnud, ikka läks hundipäälikul korda neid üle trumbata. Toome siin näituse ühest sarnasest mürgituskatsest. „... Võtsin tüki juustu, sulatasin selle portselaan-kruusikeses värskelt tapetud veise neerurasvaga segi. Kui segu külmaks läks, lõikasin selle luust noaga, et vähematki metalli lõhna ja maitset eemaldada, tükkideks. Siis tegin juustukahmakasse kummalegi küljele augu ja täitsin need strihniini ja tsüaankaali seguga,

mis õhukindlaisesse kapslitesse oli asetatud, nii et selle lõhnatunda ei võinud olla. Augud panin uuesti juustuga kinni. Kõigi nende ettevalmistuste ajal olid mul sooja veiseverre kastetud kindad käes, ja ma hoidusin piinlikult selle eest, et minu hingeõhk söödaga kokku ei puutuks. Kui kõik valmis, määsisin süüa verestnõretava loomanaha sisse ja sõitsin välja veise maksa ja neerusid nõõri otsas maad möõda enese järele lohistades. Siis tegin künnepenikoormalise ringi ja laskisin iga veerand penikoorma takka ühe süüda maha kukkuda, kuna ma piinlikult hoidusin neisse kätega puutumast“.

Kuid vaatamata nende hiigla ettevaatusabinõude pääle, ei langenud Lobo lõksu. Ta oli süüdad kõik üles leidnud, ära tunnud ja nagu pilkeks ühte hunnikusse kannud ja ära roojastanud.

Võitlus targa metslooma ja inimese mõistuse vahel kestis jälle kauemat aega ilma tagajärjeta, kunni viimaks vana Lobo langes oma lähema kaaslaste, ilusa valge emahundi Blanka ettevaatamatuse ohvriks. Blanka ei kuulnud Lobo hoiatust ja sattus hundiraudu. Kütid surmasid ta ja viisid ta surnukeha ühes oma koju. Lobo oli kaugelt kuulnud Blanka appihüüdu. Ta otsis Blankat, kunni jõudis kohale, kus viimane tapetud ja mis viimase verrega niisutatud. Südantlõhestava karjatusga avaldas ta oma ahastust. Ta jälgis küttisid kunni nende elukohani. Siin käis ta nüüd sagedamini, kunni viimaks ise sattus raudu, unustades oma hariliku ettevaatuse. See jutt on väga liigutav. Ta näitab, kui võrd tugev on loomades armastus ja truudus üksteise vastu. Kõigest kolmest jutust on see kõige põnevam.

Teise jutustuse nimi on „Ema pritspart ja kardetav teekond üle maa“. Kardetav teekond üle maa pidi sellepärast ette võetud saama, et seks ajaks, kui ema-pritspardi künnest munast väikesed kollased pojukesed ilmusid, lähem tiik ära kuivanud oli ja ema oma pojukestega oli sunnitud omale teist asupaika otsima veerikkamas tiigis, mis asus 800 meetrit pesast eemal. Teekond oli vaevarikas. Iseäranis kaks sündmust tegid pardiemale suurt südamevalu, kuid nad lõppesid õnneks mõlemad hästi. Esiti viis suur soo-jänese kull kõige väiksema poja ära; selle aga päästis n, n, p u n a n e t a e v a -

hoidja (*Milvus ictinus*), andes kullile, just kui see oli jõudnud oma saagiga tiigi kohale. tugeva nokahoobi, nii et viimane laskis väikese piilu otse vette kukkuda, kust ema teda pärast leidis. See juhtumine „taevahoidjaga“, kullide vihkaja linnuga, on huvitav nähtus looduses.

Teine suur kohutav sündmus pardipere teekonnal oli inimese kohtamine, kes piilud kõik kübarasse korjas ja nad hääsüdamliselt tiiki viis. Lõpus kirjeldatakse n. n. veeprintsimist, millega vana pritspart omi poegi kullide eest kaitseb.

Kolmandamas jutus „Kavalnukk“ tutvuneme rebase perekonnaga, saades huvitava kirjelduse nende kodusest elust. poegade toitmisest ja õpetamisest j. n. e. Inimese käsi, tasudes rebase emale selle poolt hukatud kanade eest, teeb aga selle „perekonna elule“ lõpu, leides nende pesa ja hävitades kõik pojad, pääle ühe. Selle ühe viivad kütid oma juure koju, hoides teda vangina ketis. Hoolimata hädaohust, mis teda varitses, käis ema-rebane seda ainust pojukest iga öösi vaatamas ja tegi meeletuid katseid teda vabastada. Muidugi ei õnnestanud need katsed ja lugu lõpeb sündmusega, mis tundub looma-ema kohta väga omapärane: nähes, et poega vabastada ei saa, arvab ema paremaks teda surmata ja toob talle mürgitud sööki.

„Kolm kangelast“ on raamat, mida igaihel maksab lugeda. Õpetaja lubas meile ka teisi Seton-Thompsoni raamatuid tuua, näit. „Loom-kangelased“, mille üle, muidugi, rõõmustasime.

Heino Waher.

